

PSAVI PÄÄTÖS

KALATALOUSVELVOITTEIDEN MUUTOKSESTA

Lapin kalatalouspäivät 6.11.2024

Julkinen

Ajankohtaista

**Pohjois-Suomen
Aluehallintoviraston
päätös
kalatalousvelvoitteiden
muutoksesta**

**Ailangantunturin
pumppuvoimalaitos-
hankkeen ympäristö-
vaikutusten arviointi**

**Rovaniemen alapuolisten
voimalaitostemme
vaellusyhteyksien
kehittäminen
Taivalkoskelta ylävirtaan**

**Juhlistamme Kemijoki
Oy:n 70-vuotisjuhlavuotta**

Pohjois-Suomen Aluehallinto- viraston päätös kalatalous- velvoitteiden muutoksesta

Yhteenveto päätöksen mukaisista velvoitteen muutoksista

- Kemijoki Oy on määrätty selvittämään ja suunnittelemaan kustannuksellaan Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjaskosken ja Valajaskosken voimalaitospatojen yhteyteen lohen ja meritaimenen pääsyn patojen ohi mahdollistavat rakenteet sekä smolttien ja kuteneiden yksilöiden alasvaelluksen mereen mahdollistavat rakenteet ja toimittamaan selvitykset ja suunnitelmat voimalaitoskohtaisina hakemusasioina toimivaltaiselle lupaviranomaiselle.
- Lohen ja meritaimenen istutusvelvoitteet nousevat porrastetusti 10 vuoden aikana nykyisistä vuosittaisista istutusvelvoitteista yli viisinkertaisiksi
- Luvanhaltijoiden on tarkkailtava nahkiaisten ylisiirtojen tuloksellisuuden lisäksi istutusten ylisiirtojen tuloksellisuutta sekä toimenpiteiden vaikutusta kalastukseen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla.
- Siian istutusvelvoitteeseen on lisätty vaatimus istukkaiden minimikoosta, "keskipituudeltaan vähintään 10 senttimetriä"

Istutusvelvoitteen muutokset kalalajeittain

<p>Uudet määräykset – nahkiainen</p> <p>Luvanhaltijoiden on siirrettävä vuosittain kolmen perättäisen vuoden liukuvana keskiarvona 100 000 sukukypsää nahkiaista Ala-Kemijokeen ja siihen laskeviin jokiin.</p>	<p>Nykyiset määräykset –nahkiainen</p> <p>Nahkiaiskannan säilyttämiseksi tulee yhtiöiden siirtää vuosittain 100 000 nahkiaista Isohaaran voimalaitoksen yläpuolelle maa- ja metsätalousministeriön kanssa lähemmin sovittaville alueille.</p>
<p>Ylisiirtopyyntiä on mahdollisuuksien mukaan harjoitettava koko nahkiaisien nousuajan.</p> <p>Uudet määräykset – sisävesikalat</p> <p>Luvanhaltijoiden on vuosittain kolmen vuoden keskiarvona istutettava Kemijoen vesistöön katselmustoimituksessa selvitetylle vaelluskalojen leviämisalueelle 2 100 000 1-kesäistä sisävesisiin poikasta; sekä paikallisten virtakutuisten sisävesikaloiden vahinkoalueelle yhteensä 200 000 siian ja harjuksen 1-kesäistä poikasta.</p>	<p>Nykyiset määräykset – sisävesikalat</p> <p>Yhtiöiden on vuosittain kolmen vuoden keskiarvona istutettava Kemijoen vesistöön katselmustoimituksessa selvitetylle vaelluskalojen leviämisalueelle 60 000 vaellusikäistä, vähintään 14 cm:n pituista järvitaimenen poikasta tai muiden lohensukuisten sisävesikaloiden poikasta (ei uusissa määräyksissä); sekä 2 100 000 1-kesäistä sisävesisiin poikasta; sekä paikallisten virtakutuisten sisävesikaloiden vahinkoalueelle yhteensä 200 000 siian ja harjuksen 1-kesäistä poikasta</p>
<p>Uudet määräykset – vaellussiika</p> <p>Mereen Kemijoen suualueelle on vuosittain istutettava kolmen vuoden keskiarvona laskettuna 3 100 000 yksikesäistä, keskipituudeltaan vähintään 10 senttimetrin mittaista vaellussiian poikasta.</p> <p>Istutuksissa voidaan käyttää myös vastakuoriutuneita siianpoikasia.</p> <p>Vastakuoriutuneiden ja yksikesäisten osuudesta ja niiden vaihtokertoimesta on sovittava kalatalousviranomaisen kanssa.</p>	<p>Nykyiset määräykset – vaellussiika</p> <p>Pohjolan Voima Oy:n ja Kemijoki Oy:n on Kemijoen merellisen vaikutusalueen kalakannan säilyttämiseksi istutettava mereen Kemijoen suualueelle vuosittain kolmen vuoden keskiarvona laskettuna 3 100 000 1-kesäistä merellisen vaellussiian poikasta.</p>
<p>Uudet määräykset – lohi ja meritaimen</p> <p>Istutusvelvoite Kemijoen vesistöön ja mereen Kemijoen suualueelle on vuosittain: 3 262 500 lohien vaelluspoikasta vastaava määrä; ja 575 735 meritaimenen vaelluspoikasta vastaava määrä kyseisten lajien poikasia porrastuksen mukaisesti.</p>	<p>Nykyiset määräykset lohi ja meritaimen</p> <p>Pohjolan Voima Oy:n ja Kemijoki Oy:n on Kemijoen merellisen vaikutusalueen kalakannan säilyttämiseksi istutettava mereen Kemijoen suualueelle vuosittain kolmen vuoden keskiarvona laskettuna: 615 000 vaellusikäistä, vähintään 14 cm:n pituista lohien poikasta; ja 90 000 vaellusikäistä, vähintään 18 cm:n pituista meritaimenen poikasta.</p> <p>Istutustoimenpiteet on suoritettava maa- ja metsätalousministeriön erikseen hyväksymän suunnitelman mukaisesti.</p>

Istutusvelvoitteen muutokset kalalajeittain

Uudet määräykset – lohi ja meritaimen	Nykyiset määräykset lohi ja meritaimen
<p>Porrastukset, 1. vuosi: Istutukset on aloitettava vuoden kuluessa päätöksen saatua lainvoiman siten, että ensimmäisenä vuonna mereen Kemijoen suualueelle on istutettava: 615 000 lohen vaellusikäistä, vähintään 14 senttimetrin mittaista, sekä 150 000 meritaimenen vaellusikäistä, vähintään 18 senttimetrin mittaista, poikasta.</p>	
<p>Porrastukset, 2. ja 3. vuosi: Mereen Kemijoen suualueelle on istutettava: 1 203 330 lohen vaellusikäistä, vähintään 14 senttimetrin mittaista, sekä 240 470 meritaimenen vaellusikäistä, vähintään 18 senttimetrin mittaista, poikasta.</p>	
<p>Porrastukset, 4. ja 5. vuosi: Mereen Kemijoen suualueelle on istutettava: 1 791 670 lohen vaellusikäistä, vähintään 14 senttimetrin mittaista, sekä 336 260 meritaimenen vaellusikäistä, vähintään 18 senttimetrin mittaista, poikasta.</p>	
<p>Porrastukset, 6. ja 7. vuosi: Mereen Kemijoen suualueelle on istutettava: 1 791 670 lohen vaellusikäistä, vähintään 14 cm mittaista, sekä 336 260 meritaimenen vaellusikäistä, vähintään 18 cm mittaista, poikasta. Kemijoen vesistöalueen virtavesialueille on istutettava yhteensä: 588 330 lohen vaellusikäistä poikasta tai niitä arvoltaan vastaava määrä 1-vuotiaita poikasia, ja 95 790 meritaimenen vaellusikäistä poikasta tai niitä arvoltaan vastaava määrä 1-vuotiaita poikasia.</p>	
<p>Porrastukset, 8. ja 9. vuosi: Mereen Kemijoen suualueelle on istutettava: 1 791 670 lohen vaellusikäistä, vähintään 14 senttimetrin mittaista, sekä 336 260 meritaimenen vaellusikäistä, vähintään 18 senttimetrin mittaista, poikasta. Kemijoen vesistöalueen virtavesialueille on istutettava yhteensä: 1 176 670 lohen vaellusikäistä poikasta tai niitä arvoltaan vastaava määrä yksivuotiaita poikasia ja 191 580 meritaimenen vaellusikäistä poikasta tai niitä arvoltaan vastaava määrä yksivuotiaita poikasia.</p>	
<p>Porrastukset, 10. vuosi ja siitä eteenpäin vuosittain: Mereen Kemijoen suualueelle on istutettava: 1 791 670 lohen vaellusikäistä, vähintään 14 senttimetrin mittaista, sekä 336 260 meritaimenen vaellusikäistä, vähintään 18 senttimetrin mittaista, poikasta. Enintään 50 % mereen Kemijoen suualueelle istutettavista lohen ja meritaimenen vaelluspoikasista voidaan vapauttaa Taivalkosken patoaltaaseen kalatalousviranomaisen hyväksymällä tavalla. Kemijoen vesistöalueen virtavesialueille on istutettava yhteensä: 1 470 830 lohen vaellusikäistä poikasta tai niitä arvoltaan vastaava määrä yksivuotiaita poikasia ja 239 475 meritaimenen vaellusikäistä poikasta tai niitä arvoltaan vastaava määrä yksivuotiaita poikasia. Eri kantaa olevia taimenia ei tule istuttaa Kemijoen vesistössä alueille, joissa elää alkuperäisiä geneettisesti erilaistuneita taimenpopulaatioita.</p>	

Päätöksessä hyvää ja huonoa

- Aluehallintovirasto hylkäsi Lapin ELY-keskuksen velvoitemuutoshakemuksen monilta osin. Kalateiden toteuttamisen osalta AVI:n päätöksessä on samansuuntaisuutta yhtiön vaelluskalastrategian kanssa.
- AVI:n päätös on kuitenkin monilta osin myös ongelmallinen. Se johtaisi esimerkiksi massiivisiin kalojen velvoitusistutuksiin. AVI:n päätöksen edellyttämiä istutuksia, jotka esimerkiksi tuplaisivat koko Itämeren alueen lohi-istutukset, ei käytännössä pystytä toteuttamaan ja ovat ristiriidassa luonnonlohikantojen suojelutavoitteiden kanssa.
- Vaikka haimme muutosta päätökseen, niin Kemijoki Oy jatkaa päättäväisesti vapaaehtoista vaelluskalatyötään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Juridisella prosessilla ei siis ole suoraa vaikutuksia yhtiön strategian mukaiseen tavoitteeseen palauttaa Kemijoelle, vapaaehtoisin toimin ja vaiheittain edeten, osittain luonnonvarainen vaelluskalakanta aina Ounasjoelle saakka.

Nostot: toimituksellinen media

Lohi ei nouse, vaikka virkamiehet niin päättäisivät

Avin päätös kalateiden rakentamisesta antaa puitteet lohen nousulle Kemijoen. Asiansa on kuitenkin vielä paljon avoimia kysymyksiä, ja lopputulos voi jäädä vaisuksi.

ANALYYSI

JUSSI VEHKALA
jussi.vehkala@mt.fi

Kemijoen lohen tarina päättyi kirjaimellisesti hetimiten seinään, kun Isohaaran voimalaitos ja pato valmistuivat vuonna 1949. Tuolloin lohen alkuperäisen lohikanta menetettiin ikuisesti. Teollistuvan Suomen tarpeet sodan jälkeen ovat ymmärrettävissä. Kahdeksanvuotiaa vuotta on kuitenkin kulunut, eikä Kemijoen lohikysymykseen ole saatu ratkaisua. Voimalaitosten kalatalousvelvoitteista on väkänetty peistä jätetyssä konfliktissa vuodesta toiseen. Kemijoki Oy ja Pohjojan Voima ovat vastustaneet muutoksia.

Välme viikolla Pohjojan-Suomen aluehallintovirasto antoi päätöksen Kemijoen 40 vuotta vanhan kalatalousvelvoitteen muuttamisesta. Avin päätöksen mukaan vesivoimayhtiöiden on suunniteltava kalatiet Kemijoen alajuoksulta kasteen ensimmäiseen patoon, jotta lohi voi taimien päästä nousemaan.

Kalatieit itsessään eivät ole tie aututeen. Oliennasta on se, mitä päätöksen takana löytyy. Tuoreista ja Norjassa monet padot lohiopivat ovat säilyneet kohtalattomina. Padot ovat ylempään joessa, jolloin katu onnistuu jo ennen estettä. Kemijoen ensimmäinen

Pohjojan Voiman omistama Isohaaran voimalaitos Kemijoen alkupäässä.

paton on aivan jokisuulla. Joen pääsuussa ei ole enää luontaisia lisääntymismahdollisuuksia lohelle. Kookat puuttuvat ja kyseessä on enemminkin jirvinmäisten patosilaiden keju kuin joki. Ensimmäiset mahdollisuudet lohen kuteeseen löytyivät Ounasjoesta, joka yhtyy Kemijokeen Rovaniemellä. Ounasjoki on suojeltu patoosaimella jo 1900-luvulla Ounasjoki-lailla. Avin päätös koskee kaikkia kuitua voimalaa ennen Ounasjokea, joten toimitus kalatiet voisivat mahdollistaa lohen pääsyn kutsahuelle.

Peikkä kalan nousuun joken ja kuden onnistuminen ei myöskään riitä. Poikasten on päästävä loheä alusturvalle meren kaavamien. Vuonna 2017 Muistiojella tehdystä tutkimuksesta havaittiin, että voimalatukset tappavat tehokkaasti meren laskevia lohipeikkoja eli smoltteja. Muistiojessa on neljä voimalaitosta, ja jo ylimmillä laiteilla smoltien kuolleisuus oli 72 prosenttia. Vain väliaikainen 1,2 prosenttia peikkosista pääsi elävänä kaikkien voimalaitosten läpi meren.

Avin Kemijoen päätöksessä kerrotaan, että yhtiöiden on myös suunniteltava rakenteet, jotka mahdollistavat poikasten ja kuteneiden kalojen alavaeläksen meren. Eivät lohen palautukselle ovat siis olemassa, mutta kaikki tulee riippumaan käytännön toteutuksesta. Ongelmana on se, että lohi ei ymmärrä virkamiehen saattavissa dokumentteja tai insinöörin hienoja ideoita kalaportaita. Lohi käyttäytyy, kuten silloin luonnossa.

Kemijoen tilannetta on käsitelty yleensä vain luonnonsuojeluyksikönsä. Lohen osalta kyse on kuitenkin yhä lailla talonesta. Kalatasmakatu on miljoonabasin, joka luo elinvoimaa ja yrityksiä paikallisesti. Ennen patoamista Kemijoen

lohisaalit olivat parhaimmillaan 300 000 kalaa. Tenojen ja Tenonjoen saalit ovat tänään rinnalla varsin mitättömiä. Kemijoen potentiaali on aivan omissa laskuissaan. Sen vuoksi alue ja sivujoet kattavat koko Lapin suomenien päättäjän ja kiviä lukuun ottamatta. Kyse on siitä, kuka pääsee hyötymään koko Suomen pilsimästä ja entisestä Euroopan parhaasta lohijoesta. Viimeiset 80 vuotta tilia ovat tehneet sähköyhtiöt, mutta paikalliset ei ole jäänyt juuri mitään. Karkkiohjeita voidaan sanoa, että rikas eteli on myhänyt köyhää pohjoista. Kemijoen 21 vesivoimalasta 16 on valtionyhtiö Kemijoki Oy:n omistamia. Valtion osuus

on yli puolet yhtiön osakkeen nanta. Jos valtioon omistajajohdus toimii, muutoksen tekeminen pitäisi olla mahdollista myös Arkadianmältä käsin Eri kyse on myös poliittisista Yhtiön hallintoneuvostossa or luuta kansanedustajia. Kemijoki Oy on maankala-yritys, jossa yhtiön omistajat ovat välillä sikköä omakustanne hintaan. Kemijoki Oy:n merkittävät strategiset päätökset hyväksyy tätä yhtiön hallituksessa, jonka jäsenet ovat valittu ja sähköyhtiöiden edustajia. Huomoin minneen poikkeusantaminen Kemijoki Oy:lle on mielityttömyy varamati sähköyhtiöitä, jotka eivät ole joutuneet astan tii moilla julkisuuteen.

Kalatalousvelvoitteiden muutos Kemijoen askel maratonmatkalla

Aluehallintoviraston päätöstä on odotettu seitsemän vuotta. Edessä voi olla vielä pitkä prosessi mahdollisten valitusten, suunnitelmien, luvitusten ja kalateiden rakennustöiden kanssa.

Heldi Keskimäen

31.07.2024 17:30

LOHJAN-LAPPI

Maanantainen päättö ei vielä tarkoita kalateiden rakennustöitä. Kemijoki Oy:stä kerrotaan.

KEMIJOKI

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätös kalatalousvelvoitteiden muuttamisesta on askel pitällä maratonmatkalla lohen palauttamiseksi Kemijokeen. Vuositymenten aikana Kemijoen on tehty toimenpiteitä esimerkiksi lohen palauttamisen edistämiseksi, mutta nyt vesivoimayhtiöitä vaaditaan muun muassa selvittämään ja suunnittelemaan kalateitä.

Edessä voi olla pitkä valitusprosessi. Aluehallintoviraston ympäristöneuvos **Laura Lindström** pohtii yleisesti, että laajoja asioita koskevat päätökset saavat harvemmin lainvoiman suorintaan ilman valituksia. Maanantaina julkaistu päätös voi valitusprosessissa mennä pisimmillään Vaasan hallinto-oikeuden kautta korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

- Kyllähän käsittely kokonaisuina on silloin vuosia, Lindström kertoo.

Kalateiden vaikutuksia kalakantoihin vaikea arvioida

Jokaisesta kalatierakennelmasta pitää suunnitella erilainen.

Haapakosken voimalaitos lujissa on yksi uusien velvoitteiden piirissä olevista voimalaitoksista.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (av) ilmoitti maanantaina, että vesivoimayhtiöiden pitää suunnitella kalatiet monien Kemijoen ja Iijoen voimalaitosten yhteyteen.

Aluehallintovirasto muutti Kemijoen, Raudanjoen ja Iijoen yli 40 vuotta vanhoja voimalaitosten kalatalousvelvoitteita koskevia päätöksiä.

Tarkoituksena on saada ehjyetyt vaelluskalankantoja joissa. Luonnonsuojelun tutkimusprofessori **Jaakko Erkinaro** kertoo, että vielä on ennenkaista saadua mitään vaikutuksia uusilla velvoitteilla on kantoihin.

Vaelluskalankantojen epäilyminen riippuu muun muassa siitä mmäläistä ja kuinka isoa kalatiet saadaan siltä toimen kysymys.

Kun vaellusreitit suunnitellaan hyvin, niin kalat pääsevät kylä niitä pitkin hyvin vaietamaan.

MAANANTAINA TULLUTTA avin päätöstä odotettiin pitkään. Lapin elykeskuksen kalatalousviranomaisen jätti jo vuonna 2017 Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle velvoitteenmuutoshakemuksen, jossa voimayhtiöt veivät eteen järjestämälän vaelluskalajoen edustakainen kulku voimalaitoksen ohir viranomaisen edellyttämällä vaatimuksilla.

Velvoitemuutos koskee muun muassa Ala-Kemijoen ja Perämeren, Keski-Kemijoen ja Raudanjoen

kalatalousalueita. Niiden toiminnanjohtaja **Jukka Korpi** voimaa usko, että vaelluskalankanta palautuu jossain määrin Kemijokeen, kun kalatiet rakennellaan lisää.

Elypääntäristä on hänen mukaansa kuitenkin liian ennenaikaista puhua, koska lohimäärät ovat romahtaneet joka paikassa.

Kalastusmatkailun ja ylipäätään laujan virkistyskalastuksen kehittämisen suhteen ei kannata seurata toiveita azeria.

Stuurempia ohjeita on Korpi voimaa mukaan poikasten laskeutumisessa elossa meren kuin kalojen nousumisessa ylös jokea.

KEMIJOKI OYN pitää selvittää ja suunnitella Taivalkosken, Ounasjoen, Peräjoen ja Valajjoen voimalaitosten yhteyteen rakenteet, jotka mahdollistavat lohen ja meritaimen pääsyn voimalaitosten patojen ohir Kemijoen vesistöjen poikastuotantoalueille.

Saminon yhtiön pitää tehdä smolttien ja kuteneiden kalojen alavaeläksen meren mahdollistavat rakenteet.

Kemijoki Oy:llä on jo ennestään suunnitelmat kaluomaan rakentamiseksi Taivalkosken voimalaitoksen yhteyteen. Lupaohjeus sen rakentamiseksi on sisällä aluehallintovirastossa. Taivalkoskella on jo kuitenkin kalojen yllisiltoita varren käytössä kalatien.

Kalastajan on yksiselitteisesti lisäksi äärimmäisen hyvä tutustua muun muassa lohen elinolosuhteisiin ja niiden vaikutuksiin kalateiden rakentamiseen.

Timonen sanoo, että jokainen rakennettava kalatie on erilainen ja vaadi yksilölliset suunnitelmat. Itseni haaste ja selvittävä asia on, miten kalat löytyvät kalateihin.

JUSSI SAARELA

Maaseudun Tulevaisuus (printti) 5.8.2024

Lapin Kansa 31.7.2024

Koillissanomat (printti) 7.8.2024

Nostot: mielipidekirjoitukset

Mielipiteet

Mielipide: Kemijoen kalatalousvelvoite – ”Pohjois-Suomen aluehallintovirasto teki lainvastaisen päätöksen”

Kirjoittajan mukaan kalatiet tulee rakentaa myös Rovaniemen yläpuoliselle Kemijoen vesistöalueelle, Keski-Kemijoelle ja Yli-Kemille.

Olli-Pekka Salminen
Koti-Lappi

Ma 5.8.2024 klo 19:00

Kalatieaktiivi
Olli-Pekka Salminen
[Koti-Lappi](#) 5.8.2024

LUKUJALTA

MIELIPIDEKIRJOITUS

Vaelluskaloista – ”tästä ei voi kun valittaa Vaasan hallinto-oikeuteen”

4

Twitter

Facebook

06.08.2024 15:29

VAELLUSKALAT

Savukosken kunnanvaltuuston pj **Kari Kilpimaa**
[Lapin Kansa](#) 6.8.2024

Kalaportaat voimalaitosjokiin ovat välttämättömiä vaelluskalakannoille

Pentti Marttila-Tornio

2

Twitter

Facebook

10.08.2024 05:45

KALAPORTAAT

Kiiminkijoen kalatalousalueen pj **Pentti Marttila-Tornio**
[Kaleva](#) 10.8.2024

Vaelluskalojen luontainen lisääntyminen on mahdollista Kemijoessa ja lijoessa sitten kun voimalaitosyhtiöt rakentavat aikanaan kalatiet

Antti Ylitalo

3

Twitter

Facebook

06.08.2024 05:30

KALATIET

Biologi **Antti Ylitalo**
[Kaleva](#) 6.8.2024

Kiitos!

Ismo Heikkilä
Johtaja, aluetoiminta ja yritysvastuu